

Sygn. akt *I ACa 163/16*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lipca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Piotr Górecki

Sędziowie: SSA Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga (spr)

SSA Jacek Nowicki

Protokolant: st.sekr. Izabela Kyc

po rozpoznaniu w dniu 27 lipca 2016 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **Z. S. (1)**

przeciwko **Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w P.**

o uchylenie uchwały

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 12 listopada 2015 r. sygn. akt XVIII C 1122/15

1. oddała apelację;

2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda 135 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga Piotr Górecki Jacek Nowicki

Sygn. akt I ACa 163/16

UZASADNIENIE

Pozwem przeciwko pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej (...)w P., powód Z. S. (1) wniósł o uchylenie uchwały Rady Nadzorczej pozwanej nr (...) z 15 maja 2015 r. w sprawie wykreślenia powoda z rejestru członków pozwanej, a także o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że to, że nie ma on prawa do lokalu w spółdzielni nie mogło być podstawą wykreślenia go z rejestru członków pozwanej, ponieważ jej statut w brzmieniu obowiązującym w dniu podjęcia ww. uchwały nie przewidywał tego wymogu w stosunku do członków. Powód dodał, że przed podjęciem ww. uchwały Rada Nadzorcza

pozwanej zaniechała wysłuchania go jako zainteresowanego członka, a w swojej treści ww. uchwała nie zawierała wyczerpującego uzasadnienia.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda kosztów postępowania według norm przepisanych.

Wyrokiem z 12 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu uchylił uchwałę Rady Nadzorczej pozwanej nr (...) z 15 maja 2015 r., w części dotyczącej powoda i orzekł o kosztach postępowania.

Wydając powyższy wyrok Sąd I instancji ustalił, że pozwana jest spółdzielnią mieszkaniową. Może zrzeszać zarówno osoby prawne, jak i fizyczne. Jednym z jej członków był powód. Z małżonką – Z. S. (2) – przysługiwało im względem nieruchomości zarządzanych przez pozwaną: prawo odrębnej własności lokali w P. przy ulicy (...): mieszkalnego nr (...), dla którego Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P., Wydział VI Ksiąg Wieczystych, prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz niemieszkalnego nr 38, dla którego Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P., Wydział VI Ksiąg Wieczystych, prowadzi księgę wieczystą nr (...), a także związane z nimi udziały w nieruchomości gruntowej i częściach wspólnych budynku przy ulicy (...) w P., dla której Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P., Wydział VI Ksiąg Wieczystych, prowadzi księgę wieczystą nr (...). 26 listopada 2008 r. powód z małżonką darowali córce – I. K. – prawo własności tych lokali oraz ww. udziały, którą to darowiznę córka powoda przyjęła, z zastrzeżeniem nieodpłatnego i dożywotniego użytkowania jej przedmiotu przez darczyńców.

14 kwietnia 2015 r. Zarząd pozwanej zwrócił się do jej Rady Nadzorczej o wykreślenie pięciu członków pozwanej, w tym powoda, jako członków, którym nie przysługiwało prawo do lokalu zarządzanego przez pozwaną. Powodem był wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 5 lutego 2015 r., sygn. akt K 60/13. Uznano w nim za niezgodny z art. 64 ust. 1 Konstytucji RP art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1222) w zakresie, w jakim dopuszcza członkostwo w spółdzielni mieszkaniowej podmiotów, którym nie przysługuje spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, prawo odrębnej własności lokalu lub ekspektatywa odrębnej własności lokalu. W ocenie Zarządu pozwanej, wykreślenie ww. osób z rejestru członków miało zapobiec ewentualnym zarzutom ze strony innych członków, że w walnym zgromadzeniu uczestniczą osoby, które nie mają interesu prawnego w zakresie zarządzania pozwaną.

15 maja 2015 r. Rada Nadzorcza pozwanej podjęła uchwałę nr (...) w sprawie wykreślenia z rejestru tych członków, w tym powoda. Powołała się na fakt wydania przez Trybunał Konstytucyjny ww. wyroku. Wskazała też, że członkiem pozwanej nie może być osoba, której nie przysługuje prawo do lokalu zarządzanego przez spółdzielnię, a więc która nie ma w tym zakresie interesu prawnego. Powodowi ww. uchwała została doręczona 11 czerwca 2015 r. W tym samym dniu Walne Zgromadzenie Członków pozwanej podjęło uchwałę nr (...) Wprowadzono nią zmiany w statucie, polegające m.in. na ustanowieniu względem członka pozwanej, będącego osobą fizyczną, wymogu posiadania interesu prawnego względem pozwanej. Zmiany te zostały wpisane w rejestrze przedsiębiorców KRS 29 lipca 2015 r.

W świetle tak dokonanych ustaleń, Sąd I instancji doszedł do wniosku, że powództwo jest uzasadnione.

Zgodnie z treścią ww. uchwały, przyczyną wykreślenia powoda z rejestru członków pozwanej miał być fakt, że powód nie ma prawa do lokalu zarządzanego przez pozwaną i nie mógł być jej członkiem w świetle ww. wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Natomiast zgodnie z § 17 statutu pozwanej w brzmieniu obowiązującym w dniu podjęcia ww. uchwały, członek pozwanej, niewykonujący obowiązków statutowych z przyczyn przez niego niezawinionych może być pozbawiony członkostwa przez wykreślenie z rejestru członków w szczególności, gdy członek, będący osobą fizyczną: nie wpłaci w terminie wpisowego, udziału, wkładu budowlanego lub zaliczki na poczet wkładu budowlanego (ust. 2 pkt 1), bez istotnej przyczyny zrezygnuje z realizacji przydziału (ust. 2 pkt 2), odstąpił lub wypowiedział umowę zawartą z pozwaną w sprawie budowy lokalu lub innego obiektu, a także nie dopełnił obowiązków wynikających z tej umowy (ust. 2 pkt 3), po orzeczonym rozwodzie lub unieważnieniu małżeństwa, w wyniku podziału majątku wspólnego utracił prawo do lokalu lub prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono jego eksmisję z lokalu (ust. 2 pkt 4) albo utracił wkład budowlany lokalu w postępowaniu egzekucyjnym (ust. 2 pkt 5). Podana wyżej przyczyna wykreślenia powoda z rejestru członków pozwanej nie odpowiada żadnej z podstaw wykreślenia z rejestru członków określonych w statucie.

Oznacza to, że w świetle postanowień statutu pozwanej ww. uchwała była wadliwa. Wskazane w jej treści okoliczności nie mogły stanowić podstawy wykreślenia powoda z rejestru członków pozwanej. Na tą ocenę nie ma wpływu to, że statut pozwanej, w zakresie określającym przyczyny wykreślenia z rejestru członków pozwanej, posługuje się zwrotem „w szczególności”. W tej mierze Sąd podzielił pogląd Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu wyrażony w wyroku z 10 lipca 2013 r., sygn. akt I ACa 675/13, że skoro art. 24 § 3 Prawa spółdzielczego wyraźnie wskazuje, że przyczyny wykreślenia z rejestru członków spółdzielni określa statut, to nie ma żadnych podstaw ku temu, by spółdzielnia lub sąd mogły ten katalog dowolnie rozszerzać. Rozwiązanie stosunku członkostwa poprzez wykreślenie może nastąpić wyłącznie z przyczyn jednoznacznie wskazanych w statucie. Jeżeli zatem statut pozwanej nie przewidywał możliwości wykreślenia z rejestru członków z powodu nieposiadania przez niego prawa do lokalu zarządzanego przez pozwaną, nie mogło to być podstawą wykreślenia powoda z rejestru członków pozwanej, niezależnie od innych postanowień statutu. Z tego względu ww. uchwała winna była zostać uchylona jako sprzeczna ze statutem pozwanej.

Poza zakresem rozpoznania Sądu pozostawała problematyka członkostwa w pozwanej w świetle statutu, podnoszona przez obie strony w pismach procesowych. W tym zakresie należy jednak zgodzić się z powodem, że w chwili podjęcia ww. uchwały statut nie przewidywał względem członków wymogu posiadania interesu prawnego w spółdzielni. Fakt zmiany statutu już po podjęciu ww. uchwały nie wpływa na ocenę działań podjętych przez pozwaną. Wbrew twierdzeniom pozwanej, bez znaczenia jest także, że w ww. wyroku Trybunał Konstytucyjny zakwestionował pod względem zgodności z Konstytucją RP przepis prawa o spółdzielniach mieszkaniowych w zakresie, w jakim dopuszcza on członkostwo w spółdzielni osób niemających interesu prawnego. Skoro od dnia ogłoszenia wyrok ten stał się częścią obowiązującego prawa, powinien być on uwzględniany w toku wykładni przepisów prawa spółdzielczego, w szczególności na potrzeby przyjmowania nowych członków spółdzielni mieszkaniowych. Wyrok ten nie może natomiast być podstawą działań względem dotychczasowych członków spółdzielni bez uprzedniej zmiany statutu. Pozbawienie członkostwa w spółdzielni mieszkaniowej musi mieć wyraźną podstawę prawną w statucie.

Niezależnie od przedstawionych wyżej okoliczności należy przyjąć, że Rada Nadzorcza pozwanej, podejmując ww. uchwałę, zaniechała obowiązku uprzedniego wysłuchania powoda, wynikającego zarówno z art. 24 § 4 Prawa spółdzielczego, jak i z § 18 ust. 1 statutu pozwanej. Mając jednak na względzie to, jakiego rodzaju okoliczności stanowiły motywy wykreślenia powoda z rejestru członków pozwanej, w świetle ogółu twierdzeń przedstawionych przez powoda nie sposób uznać, że dopełnienie przedmiotowego obowiązku miałyby jakkolwiek wpływ na treść ww. uchwały. Odnośnie innych uchybień formalnych, które mogłyby stanowić podstawę do uchylenia ww. uchwały, Sąd I instancji nie podzielił zdania powoda jakoby ww. uchwała nie została dostatecznie uzasadniona, a także jakoby w skład Rady Nadzorczej w chwili podejmowania ww. uchwały wchodziły osoby nieuprawnione. W tym zakresie Sąd Okręgowy przyjął, że fakt nieposiadania przez powoda prawa do lokalu zarządzanego przez pozwaną, interpretowany w związku z przywołaną w ww. uchwale sentencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego, pozwalał ustalić, jakimi motywami kierowała się pozwana decydując się na wykreślenie powoda z rejestru członków pozwanej. Natomiast to, że w drodze podjęcia ww. uchwały wykreślony z rejestru członków pozwanej został także członek jej Rady Nadzorczej, podejmującej ww. uchwałę, nie wpływa na jej ważność, ponieważ statut nie uzależnia zdolności do zasiadania w Radzie Nadzorczej od bycia członkiem pozwanej.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Od powyższego wyroku apelację złożyła strona pozwana zarzucając naruszenie:

- art. 42 § 3 Prawa spółdzielczego, przez niewłaściwe i uznanie, że zaskarżona uchwała jest sprzeczna z postanowieniami statutu, w sytuacji gdy została podjęta na podstawie § 17 statutu zawierającego otwarty katalog przyczyn rozwiązania członkostwa oraz wyroku Trybunału Konstytucyjnego, którego orzeczenia mają charakter powszechnie obowiązujący,
- § 17 statutu pozwanej przez błędną wykładnię, a w konsekwencji niewłaściwe uznanie, że postanowienie nie przewiduje możliwości wykreślenia członka ze względu na brak prawa do lokalu zarządzanego przez pozwanego

w sytuacji, gdy katalog przesłanek do rozwiązania stosunku członkostwa nie jest zamknięty i pozwana jest uprawniona wskazać inną podstawę wykreślenia członkowska, oprócz tej enumeratywnie wskazanej w statucie.

W związku z powyższym skarżąca wniosła o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm przepisanych.

Powód wniósł odpowiedź na apelację, w której domagał się oddalenia apelacji i zasądzenia na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył co następuje:

Apelacja pozwanej nie zasługiwała na uwzględnienie z uwagi na jej oczywistą bezzasadność.

W ocenie Sądu Odwoławczego, Sąd I instancji w sposób obszerny i wyczerpujący ustalił stan faktyczny w sprawie, biorąc pod uwagę cały zebrany w toku postępowania materiał dowodowy. Ustalenia faktyczne poczynione w sprawie przez Sąd I instancji ocenić należy jako prawidłowe i Sąd Apelacyjny w całości je podziela, tak samo jak i ocenę zebranego materiału dowodowego, która w żaden sposób nie narusza ram określonych przepisem art. 233 § 1 k.p.c.

Prawidłowo Sąd I instancji uznał też, że zaskarżona uchwała była wadliwa. Została ona wydana przede wszystkim z naruszeniem statutu pozwanej spółdzielni. Statut ten, wbrew odmiennym twierdzeniom apelującej, w § 17 w żaden sposób nie uprawniał Rady Nadzorczej do podjęcia kwestionowanej uchwały z uzasadnieniem znajdującym odniesienie do treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 5 lutego 2015 r., sygn. akt K 60/13. Niewątpliwie wyrok taki zapadł, wskazane zostały w treści jego uzasadnienia kierunki, w jakich w przyszłości ewentualnie spółdzielnie powinny podejmować działania prawne i zmieniać stosowne uregulowania zawarte w statutach. Pozwana spółdzielnia takie działania podjęła, ale nastąpiło to już po podjęciu uchwały w stosunku do powoda. W dacie podejmowania skarżonej uchwały nie istniały natomiast żadne podstawy prawne do jej wydania w stosunku do powoda. Z tego względu powództwo zasługiwało w całości na uwzględnienie a apelacja, która w istocie polemizuje z prawidłową oceną Sądu I instancji że ten § 17 należało traktować rozszerzająco nie zasługuje w żaden sposób na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny całkowicie podziela argumentację Sądu Okręgowego, że zawarty w § 17 statutu zwrot „w szczególności” w praktyce jest semantycznie pusty i w żadnym wypadku nie oznacza, że podane w postanowieniu przesłanki do wykreślenia członka nie mają charakteru katalogu zamkniętego. Słusznie Sąd I instancji wskazał, że skoro art. 24 § 3 Prawa spółdzielczego wyraźnie wskazuje, że przyczyny wykreślenia z rejestru członków spółdzielni określa statut, to nie ma żadnych podstaw ku temu, by spółdzielnia lub sąd mogły ten katalog dowolnie rozszerzać. Członkowie spółdzielni powinni znać powody, które mogą doprowadzić do ich wykluczenia lub wykreślenia ze spółdzielni. Zawsze powinny być to zatem przyczyny, które są wyraźnie, a nie jedynie przykładowo wskazane w statucie i to w dniu, w którym zostaje podjęta uchwała o wykreśleniu z członków spółdzielni. Ma to uchronić członków spółdzielni od ewentualnych nadużyć z jej strony. Nie ogranicza to uprawnień spółdzielni do wskazywania przyczyn wykreślenia, ta ma prawo kreowania dowolnych przyczyn wykreślenia, tak długo jak spełniają one cel działania spółdzielni, tj. zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych i innych potrzeb członków spółdzielni oraz ich rodzin. Przepis ten ma na celu także ochronę członków spółdzielni w tym zakresie, że spółdzielnia musi przyczyny wykreślenia wskazać w statucie i tylko przyczyny w tym statucie wskazane mogą stanowić podstawę wykreślenia członka spółdzielni z listy członków spółdzielni. W przeciwnym razie możliwe byłoby chociażby realizowanie prywatnych interesów członków zarządu czy rady nadzorczej spółdzielni poprzez wykreślanie członków spółdzielni z dowolnych przyczyn.

Wskazać należy, że w istocie nikt nie kwestionuje ważności orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, ani możliwości oparcia rozwiązań statutowych spółdzielni na jego podstawie. Podstawowe znaczenie w tej sprawie ma jednak nie orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, a treść statutu spółdzielni w chwili, gdy doszło do wykreślenia powoda z listy członków spółdzielni. Ten zaś w chwili wykreślenia w żaden sposób nie uzależniał członkostwa w spółdzielni od posiadania interesu prawnego.

W świetle zatem powyższych okoliczności apelacja strony pozwanej okazała się nieuzasadniona, a Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. ją oddalił.

O kosztach procesu Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art.98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 11 ust. 1 pkt 1 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (j.t.Dz.U.2013.461 ze zm.).

Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga Piotr Górecki Jacek Nowicki